

ՏԱՍԷ ԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ. կէս տարվանը 6 ռուբլ. Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն. Тифлисъ. Редакция «Мшакъ». Կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներքին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հողային հարցը Սուրմալուի դատարանում. Դամակ խմբագրին. Ներքին լուրեր. ԱՊՏԱՌԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Դամակ թիւրքալից. Արտաքին լուրեր. ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ. ԲՈՒՍԱ. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. ՖԵԼԻՍՏՆ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀՈՒՍՏԻՆ ՀԱՐՅՈՒ ՍՈՒՐՄԱԼՈՒԻ ԳԱՆՈՒՌՈՒՄ

Անցեալ նամակներից մէկում խօսելով Սուրմալուի ցորենի արդիւնաբերութեան մասին, այն միտքն էի յայտնել, որ անցեալ տարի ցորենի սակաւ բերքն չէ եղել, ինչպէս կարծում են շատերը, այլ եթէ մենք պատահում ենք թշուառ, աղքատ գիւղացիների, սորա պատճառը պէտք է փնտռուենք գիւղացու ունեցած հողի փոքր քանակութեան մէջ: Ճշմարիտ է, այսօր շատ գիւղացիներ պարտք են վերցնում աղանիւրից և վախճառները օգուտ քաղելով նոցա նեղ վիճակից 25—30%օով փոքր կամ 2—3 վերադիրով ցորեն են տալիս և հունձի, կալի ժամանակ խեղդում նրանց... Ակամայից հարց է առաջ գալիս՝ ինչպէս գիւղացին պարտք վերցրեց: Մենք կաշխատենք մեր գիտեցածին չափ պարզել այդ հարցը:

Գիւղական համայնքի մէջ մի գեղեցիկ սովորութիւն կայ, որ վարելահողը բաժանում են ընտանիքի շնագործի (անդամների) համեմատ. այսինքն՝ մէկ ընտանիքում եթէ անդամներ թիւը շատ է, շատ հող են տալիս, իսկ եթէ քիչ՝ համեմատաբար աւելի քիչ: Այս գեղեցիկ սովորութիւնը հողաբաժանութիւնը կատարվում է 10 կամ 15 տարէնը մի անգամ (նայելով թէ հասարակութիւնը երբ է ցանկանում). ընտանիքաբար հետզհետէ ժողովուրդը բազմանում է, բայց մէկ ընտանիքի դաւանները աւելի թիւով են լինում, քան միւս ընտանիքները, որից և առաջանում է

հողային սեփականութեան անհասարակչուութիւն—մէկն ունենում է շատ հող, իսկ միւսը քիչ: Թուով շատ անդամներ ունեցող ընտանիքը յաճախ բաժանվելով (մասնաւոր ներկայումս) կազմում է մի քանի ջոկ ընտանիք, իսկ այս ընտանիքը իր ունեցած հողը բաժանում է մի քանի մանր մասերի, հետեւաբար ժամանակի ընթացքում մեծ կտոր հողը մէկ ընտանիքի սեփականութիւնից դառնում է մի քանիսնեղի սեփականութիւն:

Այսպէս ուրեմն, որպէս զի ժամանակի ընթացքում մի ընտանիք միանգամայն չը զրկվի ապրուստից հող չունենալու պատճառով, իսկ միւսը փարթեմանայ, վերոյիշեալ հողաբաժանութեան կանոնն է զրկված, որը կատարվում է հասարակութեան ցանկութեամբ: Բայց, տարաբաղաբար, այս հողաբաժանութիւնը չէ կատարվում կանոնաւոր կերպով, այլ աղայի կամ կալուածատէրերի քմահաճութեամբ, կամ բոլոր օվին հողաբաժանութիւնն չէ լինում, դարձեալ հողատէրերի ինտրիգաներով:

1) Գիւղական վարելահողերը համայնքի թիւի վրա բաժանում են կառավարութեան մարդիկ, տեղացիների օգնութեամբ, որովհետեւ իրանք չը գիտեն թէ որ ընտանիքը քանի անդամից է բաղկացած, որ այնպէս էլ բաժանեն, իսկ գործին տեղեկ տեղացի մարդիկ, ինչպէս ամեն բանում, նոյնպէս և այս դեպքում խաղալիք են աղաների ու հարուստների ձեռքում, այսինքն ճնշում են խղճի ձայնը յօգուտ կալուածատէրի:

2) Ասում են, որ շատ անգամ հողաբաժանութիւնն չէ կատարվում և շեշտում են այստեղ խօսքը, որովհետեւ տեղացիների վկայութեամբ 20 տարուց աւելի է, որ Սուրմալուի ինձ ծանօթ գիւղերում հողաբաժանութիւնն չէ եղել: Սրա հետեւանքը, ինչպէս վերև ասեցի, լինում է այն, որ 6 անդամից բաղկացած ընտանիքը ունենել է 5—7 խալվար հող, իսկ 10—14 անդամից բաղկացածը—1 կամ 2 խալվար:

Ասենք թէ առատ տարին վերջին տեսակ ընտանիքը մի կերպ կարող է «եօլլայ» գնալ, ապա միջակ կամ անպտղաբեր տարին, պարզ է, որ ունեցողից պէտք է պարտք առնի: Բաւական է, եթէ գիւղացին մի անգամ կորցրեց իր ապրուստի հասարակչութիւնը, էլ վախճառները չեն թողնում նրան ազատ շունչ քաշել նոյն իսկ ամենաառատ տարիներում: Եթէ միջակ կամ սակաւ բերք եղած ժամանակ կամ նոյն իսկ առատ տարիներում էլ գիւղացին իր քիչ հողից ստացած արդիւնքով չէ կարողանում կառավարվել, պարտք է վերցնում ունեցողից, իր յոյսը դնում է Աստուծու վրա ու միշտ կրկնում. «Աստուած որդրմած է, կը տանք»: Սակայն նա ոչ միայն իր պարտքը, այլ նրա տոկոսն անգամ դժուարանում է տալ. որտեղից տայ, քանի որ իր վարելահողերը չեն բաւականացնում նոյն իսկ ընտանեկան ամենակարևոր պահանջներին... Եւ անս պարտատէրը գիւղացու ճգնաժամից օգուտիւ ստիպում է նրան իր առանց այն էլ քիչ հողերից մի կտորը տալ պարտքի մէկ մասի փոխարէն:

Ես ճանաչում եմ ընտանիքներ, որոնք բաղկացած են 8—9 անդամից և ունեն վարելահող 15—20 խալվար և այնպիսի ընտանիքներ, որոնք թէև աւելի շատ անդամներին են բաղկացած, բայց նրանց ունեցած հողը 2 խալվար հազիւ թէ լինի: Եթէ գիւղացին չունի հող, կամ իր ունեցածը չէ բաւականացնում իրան, նա ստիպված մեծ հողատէրերից հող է վերցնում «կիրար», այսինքն հողը տիրոջից, իսկ միւս բոլոր աշխատութիւնները գիւղացուց և ստացած արդիւնքը նա հասարակիտում է հողատիրոջ հետ և այսպիսով կապվում է նրա հետ անտեսական շահերով: Ի հարկէ այս էլ մի տեսակ ստրկութիւն է, որի հետեւանքը հասարակական շատ նշանաւոր գործերում յայտնի է թէ մնալանում և թէ օտար պետութիւնների մէջ...

Գիւղացիներից շատերի աղքատութիւնը ճէնց

այս պատճառից է լինում, որ բաւարար վարելահող չունեն. պէտք է նրանց տալ բաւարար հող, իսկ այդ կարելի է այն ժամանակ, երբ համայնքին պատկանած հողերը բարեխղճութեամբ կը բաժանվեն ընտանիքի անդամների թիւի վրա:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Ճընէվ, 7-ին մարտի

Մեր գրականութիւնը աղքատ է, առաւել ևս աղքատ է նրա ընտելտական մասը: Գրականութեան այդ բաժնում համարեա ոչինչ չը կայ:

Գրականութեան այդ ճիւղի բացակայութեան հետեւանքը զգալի է մեր ուսումնարաններում. աշակերտը կամ պէտք է բաւականանայ ուսուցչի ասածով, կամ օտար լեզուով գրված գրքերից պէտք է օգուտ քաղէ:

Ինքնօրոյն գրութեանը չունենալով, առ այժմ կարելի է բաւականանալ թարգմանութիւններով, կամ փոխադրութիւններով. բայց թարգմանիչը հանդիպում է մի մեծ դժուարութեան, այն է՝ որ տեխնիկական ամենաանհրաժեշտ բառերը չէ կարողանում հայերէնի դարձնել: Թարգմանիչը կամ փոխադրողը բաց է անում բառարանը՝ մի ծառի մի կենդանու, մարդկային մարմնի մի օրգանի անունը հայերէն իմանալու համար,— և անհինչ է դնում. «Ժառ ինչ, բոյս ինչ, ծաղիկ ինչ, կենդանի ինչ և այլն: Եթէ ու այդ տեսակ բառարանների օգնութեամբ գիրք թարգմանեցէք, այն էլ մասնագիտական

Բառարաններում չը կան տեխնիկական բառեր, բայց ժողովուրդը, մանաւանդ գիւղերում, իմանում է ամեն մի բոյսի, կենդանու, միջատի և այլ անունները: Այդ անունները կարող էին հեշտութեամբ հաւաքել մեր այլ և այլ դպրոցների ուսուցիչները և նոյն իսկ աշակերտները, առաւել ևս թշախտները իրանց ուսման ընթացքում: Լաւ կը լինէր եթէ մեր պարբերական թերթերից

նուսնել դպրոցիցները:

Բայց կարծեմ հայոց տառերի հնչման համար ոչ յանձնաժողով է հարկաւոր, ոչ մասնաժողով, ոչ էլ վերջապէս երկար ու բարակ դրա մասին մտածել ու գլուխ կտորել... Հարցը կարծեմ շատ պարզ է. դարերի ընթացքում դուք և ձեր ուսուցիչները, միջիմարտեան հայրերը, ապականեցիք հայոց լեզուն, հիմա ժամանակ է ուղղել ձեր սխալ արտասանութիւնն ու տառագրութիւնը: Չեք պապերը, չորրորդ և հինգերորդ դարի հայերը, սկսած Մեսրոպից, որ հայոց տառերը յորինեց, ընդօրինակելով այդ տառերը գլխաւորապէս յունաց և մասամբ լատինացից տառերից և վերջացնելով աւետարանի և հին կտակարանի թարգմանիչներով—բոլորն էլ Ա-ի համար Ա, էին գործածում, Բ-ի համար Բ էին գործածում, Գ-ի համար Գ էին գործածում, Դ-ի համար Դ էին գործածում, և այլն, և այլն, վերջապէս Բ-ի համար Պ էին գործածում: Օրինակ, երբ աւետարանը թարգմանելիս հարկաւոր եղաւ Petrus անունը հայոց տառերով գրել, մեր թարգմանիչ սուրբ հայերը գրեցին Պ հատուս և ոչ թէ Բեդրոս...

Իսկ այժմ երբ հարկաւոր է նոյն Պ հատուս արմատն ունեցող Պետերսբուրգ (Petersburg) կամ Պէտերման (Petermann) հայերէն գրել—խեղճ Միխիլարեանները և նրանց աշակերտները, հոսոս պոլսեցիները, հակառակ մեր պապերի գործածած տառագրութեան, որ պահպանվել է թէ մեր աւետարանում, թէ հին-կտակարանում և թէ վերջապէս մեր հինգերորդ ոսկեայ դարի բոլոր դրութեանը, մեկ էլ տեսար սկսեցին գործածել Բեդրոս, Բեդերման, Բեդրսպուրկ և այլն...

Եւ մայրնի լեզուի հնչումների պղծ մօնօրացած, տղէտ խառնուշիթողները դեռ քրքրվում են, նազ են անում, դեռ կատարելապէս չեն համոզվում թէ մեղաւոր են, յանցաւոր են պա-

Ֆ Ե Լ Ի Ե Տ Օ Ն

Մեծ-պատի ֆելիետօն.—Վօնցերաներ և գրականութիւն.—Ընդհանուր եւրոպական գրականութիւն.—Վ. Պօլսի հայոց մամուլը և գրականութիւնը.—Պ. Բակրաձէ.—Հայոց տառերի հնչումն և հոսոսութիւն.—Վերթարան» ամսագիրը և պ. Ատրուսիի գիւտը.—Փաստաւոր ճակատագրի.—Հայաստանի ազգայնականութեան վիճակի բարեօրոյն մի հրաշալի միջոց.—Թիֆլիսի հայոց գրականութիւնը.—Հանգուցեալ Գրեկների մտքերը.—Իմ մի բարեկամի լոգիկան.—Մի անեկոյտ դատաստանական կեանքից.—Թիֆլիսի ուսուց մամուլը և «Новое Обозрѣніе» լրագիրը.—Մայրաքաղաքի ուսուց գրականութիւնը.—Պ. Սերգէեյուի գիրքը.—Չինաստանի և Պարսկաստանի օրէնքները.—Մի գեղեցիկ թէօրիա.—Մեր դարի թեթեամտութիւնը.—Չը կայ աշխարհիս երեսին մի յիմարութիւն, որին մարդկանց մի յայտնի թիւ չը հաւատար.—Կարձեալ մի անեկոյտ.

Նական գուշակութիւններով:

Ինչ նոր բան կայ Վ. Պօլսի հայոց մամուլի և գրականութեան մէջ:

Վ. Պօլսի ամբողջ մամուլը զբաղված է երկու հարցով. թիֆլիսեցի վրացի դիտական, հնագէտ պ. Բակրաձէի Վ. Պօլսի գաղով և հայոց տառերի հնչման հարցով: Իսկ Վ. Պօլսի հայոց գրականութիւնը հարստացաւ մի նոր գիտական ամսագրով, որ կրում է «Վերթարան» փառաւոր անունը:

Վ. Պօլսի հայ-հոսոսները, որոնք միշտ գիտեն լուրից ուղտ շինել, պ. Բակրաձէի Վ. Պօլսի գաղ մի նշանաւոր պատմական անցք դարձրին, որից, քիչ է մնում, որ պէտք է սկսվի թիւրքաց հայերի կեանքի համար մի նոր դարադուլս, որից պոլսեցիները պէտք է սկսեն հաշիկ իրանց տարեգրութիւնը...

Ես չեմ հերքում, որ պ. Բակրաձէ մի շատ խղճմտաւոր ուսումնական է, բայց տօնել նրան այնպէս, ինչպէս տօնում են Պօլսի հայերը,—մի քիչ չափազանցութիւն է: Սակայն չափազանցութիւնը յատուկ է Բոսֆորի ափերում ապրող գիւրազգիտ գլխներին... Պ. Բակրաձէ կարող է իրաւամբ կրկնել այժմ այն առածը թէ՛ «ոչ ոչ մարդար է չէ իր գաւառուժ: Նոյն Բակրաձէ, որ ին թիֆլիս եղած ժամանակ ոչ թէ միայն հայերը չէին ճանաչում, բայց որի անունը նոյն իսկ իր արիւնակից վրացիներից շատերը իրանց օրում լրած չէին,—նոյն Բակրաձէ այժմ նշանաւոր մարդ դարձաւ ամբողջ հայութեան համար: Վ. Պօլսի «Վրեկը» լրագրի համարները բաց արէք.— և իւրաքանչիւր համարում կը գտնէք ամբողջ սիւնակներ Բակրաձէին նուիրված... Մեծապատիւ պ. Բակրաձէ այցելեց այս ինչ դպրոց, վեճափայ պ. Բակրաձէ քննեց այս ինչ դրաւարան, պ. Բակրաձէ հետեւալ նշանաւոր խօսքերը ար-

տասանեց հայոց մասին, պ. Բակրաձէ ունեցաւ հետեւալ խօսակցութիւնը պ. Չերազի հետ, պ. Բակրաձէ մտաւ հայոց եկեղեցին և ճառարդ ժամ մը եկեղեցիին մէջ մնալն ու հոն աղօթելն ետքը, դուրս ելաւ եկեղեցիէն և այլն, և այլն...

Քիչ է մնում, որ «Վրեկը» մեզ հաղորդէր թէ Բակրաձէ որ ժամին ճաշեց, ինչ կերպ ճաշի ժամանակ, որքան ժամանակ քնեց ճաշից յետոյ և որ ժամին թէյ խմեց...

Եւ Վ. Պօլսի հայերը դեռ իրաւունք են համարում վրդովվել, երբ կովկասեցի հայերը նրանց «հոսոս» են անուանում:

«Հոսոսութեան» մի ուրիշ և նոյնքան փայլուն ազգայն կարող է համարվել հայոց այրենարանի Ետաւերի հնչման» հարցը: Կարելի ընթացքում թիւրք լեզուի աղիցողութեան տակ պոլսեցիք և Միխիլարեան ուխտի ուսումնականները անողորմ կերպով աղաւաղում էին հայոց տառերի հնչումները, իսկ հիմա, երբ «Մշակը» մի շարք թէ առաջնորդող և թէ բանասիրական մշակված յօդուածներով յարուցեց այդ հարցը, Վ. Պօլսի հայերը դեռ կատարելապէս չեն համոզվում, որ իրանց սխալ հնչմանը ու սխալ տառագրութեամբ աղաւաղում, անճշտացում էին մայրնի լեզուն, —այլ այդ խնդիրը վճռելու համար ուսումնականներից յանձնաժողով են կազմում:

Վ. Պօլսի հայերը ճշմարիտ դժված են յանձնաժողովներ վրա:

Ես չեմ դարմանայ, եթէ լսեմ թէ պոլսեցիք, անդադար լսելով թէ մեր կողմի հայերը նրանց «հոսոս» են անուանում, մի գեղեցիկ օր Ետաւերի նական անձնը բաւարարել յանձնաժողով մը կազմին: քննելու համար թէ նախ՝ «ինչ կը նշանակէ հոսոս» բառը և երկրորդ՝ «որքան իրաւունք ունեն կովկասեան հայերը հոսոս ա-

մէկը իր էջերում չարժանակաբար տեղ տար այդ տեսակ անուններին, որոնցից ապագայում կարելի կը լինէր մեծ օգուտ քաղել:

Ուղարկում են, ձեր խմբագրատանը պահելու համար, այն մի քանի անուններ (բոյսերի, թրուտների, կենդանիների, մարդկային կազմակերպիչ ալ և այլ մասերի), որոնց ես դեռ ես աշակերտ եղած ժամանակ (բարձր դասարաններում) կարողացել եմ հաւանքը առանց դժուարութեան:

Իմ ուղարկած տեխնիկական ժողովրդական անունների ցուցակը, ինչպէս ինքներդ տեսնում էք, մեծ չէ. նա ընդամենը 105 բառ է պարունակում և այդ անունները մեծ մասամբ Շուշու բարբառով են, բայց և այնպէս դա գործի սկիզբն է. թող ուրիշներն էլ նոյնն անեն:

Ք. Օհանեանց

ՆՅՐՔԻՆ ԼՈՒՐՆՐ

Ստացանք ԿԱՐՍԻՑ պ. պ. Գ. Բանաթրեանցի և Ս. Գրիգորեանցի ձեռքով 161 բուրլի յօդուտ դէյթուցիները: Այդ գումարը զոյացել է կարտում փերովարի 14-ին հայ-թատերասերների խումբի առած ներկայացումից: Մեզ մօտ եղած 49 բուրլու գումարի հետ, այժմ կունենանք յօդուտ Ձէյթուների հրկիզանների ընդամենը 210 բուրլի:

Այս ձեռագիր ընթացքում, Շիրակում, ինչպէս մեզ գրում են, անյայտ շարագործներ խոտի չորս դէղեր թնամութեամբ կրակ են տուել: Մինչև այժմ այդ վնասակար անձինք գտնված չեն:

Տեղական ուսուցիչները հաղորդում են որ ԿՁՁՈՐԻ քաղաքապետը պ. կորգումով հրաժարվել է իր պաշտօնից, տեղափոխվելով Պետերբուրգ, որտեղ նա պետական ծառայութեան մէջ պաշտօն է ստանում: Կորգանովի տեղ այս օրերս կօջորի ձայնաւորները ընտրել են քաղաքապետի պաշտօնի համար Պ. Իսահակ Խաչաթեանցին:

Պ. Գրուսնի վ. Օ. որ Անգլիայի ներկայացուցիչ էր եզրագրական հարցը վճարելու ժամանակ, այս օրերս հասնելով Թիֆլիս, մնաց մի երկու շաբաթ մեր քաղաքում և ապա ուղևորվեց այստեղից դէպի Պարսկաստան, որտեղ նա նշանակվել է Անգլիայի դեսպան:

Տեղին վ. Պ. Եսայանց խնդրում է մեզ տպել հետևելու «Բարեհաճեցէք զետեղել ձեր լրագրում մարտի 13-ին Թիֆլիսի քաղաքային թատերի մարտը լեզուն անորո՞րմ կերպով աղաւաղելու ու անձեռնպահելու վերաբերմամբ, այլ դեռ յանձն առ քո գիշեր են կազմում «ուղևորական անցքեր պահպանելու», որպէս զի քննեն «որջաբ սղոյի է զովզազեմներու և անոնձ ցեղազով հրադարագեալ «Մշադ» լրակրի ազատը»:

Իս ասեցի արդէն, որ կ. Պոլսի հայոց ուսուցիչական զբաղանդները հարստացաւ այս օրերս մի նոր և փառաւոր ուսումնական հրատարակութեամբ, այն է «Կրթարան» ամսագրով (կամ ինչպէս պոստիցիները արտասանում են՝ «Գրդարան»):

«Մշակի» ընթերցողներին արդէն յայտնի է, որ «Կրթարանի» ստորեկ պ. Ատրուսի մի հրաշալի գիրտ արաւ, այն է, որ հին կայերտները, հին շապիկները և ուրիշ լուսցից, առհասարակ ամեն տեսակ կեղտոտ հնոտիները, կարելի է անուշահամ շաքար, զաղրեղեններ, կօնֆէտներ և պողպատակներ պատրաստել... Այժմ ինձ գրում են կ. Պոլսից մասնաւոր նամակով, որի ստուգութեան մասին ես իրաւունք չունեմ կատարել, թէ պ. Ատրուսի, իր ուսումնական հանդիսի առաջին համարի լոյս տեսնելը փառաւոր կերպով տօնելու համար տուել է այս օրերս մի փառաւոր ճաշկերպիչ կ. Պոլսի ամբողջ ուսումնական և զբաղանական աշխարհին: Ի հարկէ պ. Բակրաձէ նմանապէս հրաւիրված էր ճաշին ճաշը շատ ճոխ էր և menu կազմված էր հետեւեալ կերպով:

Մի քանի շաբաթներ անց, որ շատ համով էր և պատրաստված էր «Մասիսի», «Փուսիցի», «Գիտական շարժում» և ուրիշ լրագիրների հին համարներից:

Երկրորդ կերակուրը ձուկն էր, որ պատրաստված էր կ. Պոլսի հայոց Ազգային Ժողովի արձագանքները լեզուն անորո՞րմ կերպով աղաւաղելու ու անձեռնպահելու վերաբերմամբ, այլ դեռ յանձն առ քո գիշեր են կազմում «ուղևորական անցքեր պահպանելու», որպէս զի քննեն «որջաբ սղոյի է զովզազեմներու և անոնձ ցեղազով հրադարագեալ «Մշադ» լրակրի ազատը»:

բօնում յօդուտ շաքար հայ ուսումնականների խմբում նուազահանդիսի հետեւալ հայեր: Մ ու տ-քը եղել է՝ տոմարները 680 բ. 30 կ., պրէ-միաները 16 բ. 60 կ., պրոգրամները 2 բ. 55 կ.: Գումարը 699 բ. 45 կ.: Մ ա խ ս ւ ը՝ թատրոնի վարձ 100 բ., յօդուտ երաժշտական ուսումնարանի (պ. Սարաջիկի մասնակցութեան համար) 25 բ., պիանոի վարձը, բերելը և լարելը 28 բ., քաղաքային տուրք յօդուտ աղբատների 23 բ. 60 կ., կենդանի պատկերների, աֆիշների և ծառաների ծախս, բոլորը 73 բ. 30 կ.: Ընդհանուր ծախս 249 բ. 90 կ.: Հանելով ծախսը մուտքից, մնում է զուտ արդիւնք 449 բ. 55 կ.: Ի վերջոյ պարտք եմ համարում յայտնել խորին մասնակցութիւն այն ամեն անձանց, որոնք մասնակցել են նուազահանդիսին, կամ չը դասացան իրանց օգնութիւնը կենդանի պատկերների դիւնում և տոմարներ ծախելու:

կ. Պոլսի «Արեւիկ» լրագրում սկսեցին հրատարակվել հանգուցեալ զօկտոր Շիրախանի մասին մի շաբա յօդուածներ Ա. Արիփարեանի ստորագրութեամբ Այդ յօդուածները շատ հարուստ են Շիրախանի մասին հետաքրքիր տեղեկութիւններով:

ԴՈՒՆԵԹԻՑ մեզ գրում են հետեւելու: «Մարտի 19-ին վախճանեցաւ Գուշէթի մի քաղաքացի Յովհաննէս Ապրիլեանց, որի երիտասարդ որդին, Լյուսանդ Ապրիլեանց, փոխանակ սովորական զբէլէխ սարքերու, իր ուսուցչական համետ միջոցներից նուիրել էր հօբ յիշատակին 25 բուրլի յօդուտ տեղիս նոր կառուցանելի իգական զարդի, որի հիմնարկութեան նախաձեռնութիւնը պատկանում է թեմիս առաջնորդ սրբազան Արիստակէսին»:

Ստացանք Թիֆլիսում ընկավող մի տաճկաստանցի հայ երիտասարդից 1 բուրլի յօդուտ Ձէյթուների հրկիզանների Այժմ ունենք խմբագրատանը յօդուտ հրկիզանների ընդամենը 211 բուրլի:

Մարտի 20-ին Թիֆլիսի նահանգական դատարանի շինութեան մէջ կայացաւ Թիֆլիսի դատաստանական պալատի շքանի երգուցեալ և մասնաւոր փառատարների համար փոխատու կասապ հիմնարկների ընդհանուր ժողովը, որին ներկայ էին 21 հոգի միայն: Վճարեցաւ ընտրել ընտրել հոգուց բաղկացած մի յանձնաժողով, որի

նախագահութիւններից, (քանի որ Ազգային Ժողովը ձուկ որսալու շատ հմուտ է):

Երրորդ կերակուրը տաւարի միսն էր (կամ boeuf a la mode), որ պատրաստված էր այն կօշիկներից, որոնք Մարկոս Աղաբաբեանի առաջարկութեամբ բարեպաշտ պղծեցիները եկեղեցիների դռների առջև են թողնում, եկեղեցի մտնելուց առաջ:

Զորքողը՝ սալաման էր, որ պատրաստված էր զերեզմանատան հարցի վերաբերմամբ եղած անվերջանալի գրադրութիւններից:

Վերջապէս հիւրերին մատուցվեցան քաղցրեղեններ, կօնֆէտներ և պողպատակներ՝ «Կրթարան» ամսագրի ստորեկ պ. Ատրուսի և կ. Պոլսի գիրք պատրաստված:

Գրանով «Կրթարան» ուսումնական ամսագրի այդ բացման կամ հիմնարկութեան ճաշը վերջացաւ ճաշի ժամանակ բազմաթիւ ազգասիրական ձուներ խոսվեցան:

Ճաշից վերջը պ. Ատրուսի հարցրեց պ. Բակրաձէին թէ ինչպէս հաւանեց նա այդ ճաշը: Բակրաձէ պատասխանեց. «Այդ ճաշիցովը անմտանալի պիտի մնայ իմ յիշողութեանս մէջ»:

Եւ վրացի ճաշեղբ աւելացրեց հետեւալ խորհուրդը, որ եթէ գործադրվի, կը հարստացնէ ամբողջ Հայաստանը և նշանաւոր կերպով կը բարձրացնէ զաւուսացի հայ թշուառ ազգաբնակչութեան բարօրութիւնը: Քանի որ այժմ, չնորհով պ. Ատրուսի արած հրաշալի գիտի, հնոտիներից և այլ անպէտք բաներից կարելի է շաքար պատրաստել, իսկ Հայաստանի զիւղական ազգաբնակչութիւնը ծածկուած է իր մերկ մարմինը հնոտիներով և ցնցոտիներով ուսով կարելի է հաւանքել այդ բոլոր հնոտիներն ու ցնցոտիները, բերել կ. Պոլսի, նրանցից մեծ քանակութեամբ:

պարտաւորութիւնն է ընդունել ցանկացողներից որոշած վճարը, և առհասարակ հարկաւոր կարգադրութիւնները անել փոխատու արկղի գործունէութիւնը սկսելու համար: Ինչպէս հարցրում են տեղական ուսուցիչները, զաղտնի բուէարկութեամբ այդ յանձնաժողովի անդամները քննարկեցան պ. պ. Եւսեպիան, Պոլսաբացիլ և Լիւբեդիկայի:

Այս քանի մի օր է, որ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ հիւր է գտնվում յայտնի սպանիացի իշխան Գօն-Կարլօսի եղբայրը՝ Գօն-Յուսէպ զը Շէլվա, իր ամուսնուհետ միասին: Երկու ամուսինները եկել են մեզ մօտ Անգլիոյ կատու ճանապարհորդելու համար և շատ հետաքրքրվում են մեր երկրի զեղեցիկ ընտրութեամբ: Առում են, որ երիտասարդ իշխանը դնել է արդէն մեր նկարչներից մինի մի քանի ձիթանկար պատկերներ, որոնք կովկասեան այլ և այլ տեսարաններ են ներկայացնում, վճարելով այդ պատկերների համար մի քանի հարիւր բուրլի:

«Իվլիբի» լրագիրը հաղորդում է, որ պ. Ստալինիսկու նախաձեռնութեամբ տպագրվում է և շուտով լոյս կը տեսնի վրաց յայտնի բանաստեղծ Ծոտա Բուստամիլիի «Վազրի մօրթի» գրուածքը՝ հայերէն, ռուսերէն, ֆրանսերէն և գերմաներէն լեզուներով: Նոյն բանաստեղծութիւնը այս օրերս նորից լոյս տեսաւ և վրացերէն լեզուով, պատկերազարդ շքեղ տպագրութեամբ:

Մենք լուծւում ենք, որ կիրակի, մարտի 27-ին, կայանալու է ԹԻՖԼԻՍԻ ժողովարանում կօնցէրտ յօդուտ Թիֆլիսի Բէաւական զարդի շքաւոր աշակերտների կօնցէրտին մասնակցելու են տիֆլիսերէն Զարուհայ, Միլիտինա, Մայքելովա, կամենեց-Պօլաբակայ, և պ. պ. Օթոյնին, Լօղի, Լէվիցի, Իւլիտով-Իվանով, Իլյա. Թուամանով, կօյրին, Բէտինգ, Գլիլէ, կամիլաջի, և կօրգանով: Սկիզբը 8 ժամին: Տոմարներ կարելի է բուսանալ Մատուրեանցի լամպաների մաքաղիւում:

Լուծւում ենք, որ մարտի 22-ին Քաղաքի մէջ տեղի ունեցած աճուրդում, Սալիանի ձկնորսութեան կապալի դիւաւոր բաժինը մնացել է պ. Ալէքսանդր Գրիգորեանի վրա, 413 հազար բուրլով: Վերջին տարիներում այդ կապալը գտնվում էր Գրիգորեանի եղբայրների և ընկ. ձեռքում:

Անձնապաշտութեան ղէպերը Թիֆլիսում վերաշաքար պատրաստել, արտահանել այդ շաքարը օտար երկրներ և ապա այդ շաքարի ծախսուց ստանալի անազին գումարները գործ դնել Հայաստանի զրուսթիւնը բարւոքելու համար:

Առում են, որ «Կրթարանի» հետեւալ համարում տպված կը լինի Բակրաձէի պատկերը: Գուցէ և Ազգային Ժողովի որոշմամբ արձան էլ կանդիցնելու են նրան կ. Պոլսի հրատարակչներից մինի վրա:

Ինչ նոր բան կայ Թիֆլիսի հայոց զբաղանդութեան մէջ:

Որքան ինձ յայտնի է՝ ոչինչ:

Միայն որքան լսել եմ հանգուցեալ Ծերենցի կողմնակիցները շատ դժգոհ են «Մշակի» № 32-ի առաջնորդող յօդուածից:

Կարծես թէ որովհետեւ մարդը վախճանվել է, ուրեմն այլ ես երբեք չը պէտք է յիշել այն վերին աստիճանի վնասակար մտքերը, որ նա յայտնել է իր կենդանութեան ժամանակ:

Ծերենցի կողմնակիցները չեն հերքում, որ հանգուցեալը տպել էր իր ստորագրութեամբ յօդուածները Զմիւռնիայի «Մասուլ Արեւելեան» ամսագրում, 1876 թիւ յունվար ամսի տետրակում, որտեղ նա քարոզում էր հայերին գաղթել Հայաստանին, միայն նրանք զարագած են «Մշակի» դէմ, պնդելով որ Ծերենցի քարոզում էր հայերին գաղթել ոչ թէ Ամերիկա, այլ Հնդկաստան...:

Կարծես թէ դա մի և նոյն չէ՝ Սկզբունքը, հօ, նոյնն է մնում... Քարոզ կարգաւ մի ազգի գեւիւխին, թէ նա թողնի իր հայրենիքը և գնայ հեռու Հնդկաստան, կարծես աւելի լաւ է, քան պէ քարոզել նոյն ազգին, որ նա գնայ Ամերիկա...:

Այդտեղ սկզբունքի հարց է, թէ մարդը քարոզում է իր հայրենակիցներին փախել հայրենի:

Չին օրերի ընթացքում մի քանի անգամ կրկնվեցան մարտի 20-ին, թունուրովելով ինքնասպանութիւն գործեց ոստիկանատան մի ծառայողի կինը, տիկին Վ. օրթուկեալ, 20 տարեկան հասակում, թողնելով մի նամակ, որով խնդրում է իր սպանութեան գործում ոչ որին չը մեղադրել: Մարտի 22-ին, երկուցեան դէմ, մի 18 տարեկան օրիորդ, Եվդոկիմովա ազգանունով, ինքնասպանութիւն գործեց ատրճանակով, և նոյն օրը, զիչեքը, Միքայելեան փողոցի վրա գտնվող «Լադէժու» կայանը կահաւորված սենեակներում ատրճանակով ինքնասպանութիւն գործեց մի պարոն, Գալրիկինկօ ազգանունով, որը իր գրած մի նամակում նկարագրելով իր դրութիւնը, յայտնում է որ այլ ևս չարժէ ապրել և մի և նոյն ժամանակ դիմելով իր ընտանիքի անդամներին, որոնք ապրում են Թիֆլիսում, խնդրում է նրանցից ներել իրան:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒԳԻԱՅԻՑ

կ. Պոլսի, 14 մարտի Խորհուրդ մարդկան կամբ... Քաղաքական Ժողովը:—Այդ կամբում էր, որ անցնալ ուրբաթ ետ մնաց Ազգ. Ժողովը գումարումն Սանայն Քաղաքական Ժողովը կամբն այս անգամ իւր արդարացի պատճառն ունէր: Պատրիարքի հրաժարական այդ աւուր նստին օրուան խնդրը պիտի լինէր, բայց այդ հրաժարականը պիտի հիմունքը կրուսաղեմն գալիք տեղեկագիր մը վրայ: Այդ տեղեկագիրը կրուսաղեմայ միայն նութիւնը պիտի պահանջէ Պատրիարքին կրուսաղեմ երթալ և Ազգ. Ժողովը ալ նկատելով թէ իրաւացի է այդ պահանջում, պիտի որոշէ՝ դժհասցում ալ այդ պահանջման: Այս է այժմ անա Ազգ. Ժողովը գործելու ծրագիրն: Սակայն անցեալ շաբթուան թղթաբերը չը բերան այդ պահանջարկն և Ազգ. Ժողովը գումարումն ետ մնաց: Իսկ այսօր եկաւ թղթաբերը, սակայն յայտնի չէ թէ բերած է թէ ոչ. վաղն յայտնի կըլլայ և ըստ այնմ կորոշվի ժողովը գումարումն:

Մինչ այս մինչ այն Պատրիարք կը շարունակէ շրջաբերականներ խրկել գաւառներն և Պոլսոյ եկեղեցիները բարի խորաններ տալու համար: Յորդորներ կը կարգայ Պատրիարքը ժողովրդին որ կառավարութեան նկատմամբ յարգալիք ըլլան և չը կարդան օտար տեղեր հրատարակուած լրագիրը, բայց թէ ուր էր ուղղում տանել իր ազգը այդ նոր Մոլոնէրը Ամերիկա թէ Հնդկաստան այդ մեզ համար մի և նոյն է... դրանով սկզբունքը չէ փոխվում:

Արդեօք, այդ տեսակ դատողութիւն նման չէ հետեւալ իրողութեանը: Մի անգամ ես մեղադրում էի իմ բարեկամներից մինին, թէ նա իր երիտասարդութեան ժամանակ խաւարավառ միտքեր էր յայտնում «Լիւսիսափայլի» խմբագիր Ստեփաննոս յոգաբանների դէմ, տպելով իր այդ խաւարավառ յօդուածները «Արեւել» ամսագրում:—Կա կատարեալ զրպարտութիւն է, բացահայտեց բարեկամս, ես երբեք չեմ յարձակվել Նաղարեանցի դէմ «Արեւելի» էջերում:

—Ապա որտեղ էր տպում ըս յօդուածները Նաղարեանցի դէմ:

—Ես Նաղարեանցի դէմ յարձակողական յօդուածները տպագրում էի միշտ «Արեւել Հայաստան» լրագրում, հարտութեամբ պատասխանեց բարեկամս:

Այդ ինձ յիշեցնում է հետեւալ անկեղծոր դատաստանական կեանքից:

Մի մարդ մեղադրվում է իր կնոջ անողորմաբար բուռնցրով ծեծելու մէջ:

—Կա կատարեալ զրպարտութիւն է, պարոն դատաւոր, ես բազանակնեց մեղադրեալը, երբեք իմ կնոջ բուռնցրով ծեծած չեմ:

—Ուրեմն, դուք հերքում էք ծեծելու իրողութիւնը, հարցնում է դատաւորը:

—Ոչ, ես չեմ հերքում որ շատ անգամ ծեծել եմ կնոջ, պատասխանում է մեղադրեալը, բայց բուռնցրով ես երբեք չեմ ծեծած նրան, այլ միշտ դա զանակով:

Ինչ նոր բան կայ Թիֆլիսի ուսուցչ մամուլի մէջ,—ոչինչ, բացի այն, որ «Новое Обозрѣніе» ուսուցչ լրագիրը վերջապէս հասկացել է թէ

դիրներ (այսինքն Արմենիա և Հնչակ):
Հայաստանի մէջ կը պատահին այժմ շատ կարեւոր դէպքեր, սակայն թէ թողնակիցներ կը զրուանան զրեւ և թէ Պատրիարքարանը կը զրուանայ ի հրապարակ հանել: Պատրիարքը հրամայած է Պատրիարքարանի պաշտօնաններուն, որ եկած թողնակիցներն ոչ ումեզ ցոյց տան, որպէս զի չը լինի թէ լրացուց մէջ բան մը դրուի: Բայց կը պատմեն թէ այդ տեղեկագրիներն այնքան արտածակի են, որ քաղ. ժողովոյ անդամաց աչքերէն արցունքներ վազած են, երբոր զայն կարգացրին են: Ժողովրդեան մէջ շատ տխուր լուրեր կը տարածուին, մասնաւորապէս Մուշի կացութեան մասին:

Կրնանք ըսել թէ այստեղ կարեւոր բան մը չը կայ, ընդհանուր տխրութիւն մը կը տիրէ, ամեն ոք կը սպասէ որ առաջ Պատրիարքին ճամբուեն: Արդեք այսքան հակակրօթիւն չէր տեսնուած Պատրիարքի մը նկատմամբ: Բայց զայրոյթ չը կայ, այլ դժուրութիւն, որ տեսակ մը արհամարհանք է: Այս մարդն ինքն ալ չը գիտէր ինչ ընելիլը:

Ինչպէս գրած էի, ամենէն հաւանական ընտրելին իզմիրեան եպիսկոպոսն է, անկէ վերջ կուգայ Ազգեան խորէն եպիսկոպոս: Իսկ այժմ տակաւին դիւցադնական ջանքեր կը ընեն, որ Պատրիարքի Բարձրագոյն Եպիսկոպոսը զէթ տեղապահ ըլլայ: Տեղապահը կրնորովի քաղաքական և կրօնական ժողովներէ, սակայն կը կարծենք թէ Սիմօն պէյ Մազուտ, որ քաղաքական ժողովոյ անունակալն է, չը պիտի ուզէ հետամուտ լինել այնպիսի ընտրութեան մը, որ անպատուութիւն մը պիտի լինի իւր վարչութեան:

Շարք մը «Արեւիկ» հրատարակիչ խիստ յողոված մը Երուսաղէմայ պարտուց վճարման մասին: Խեղճ հայաստանցիներու վրայ բեռնաւորուած այդ բեռը վերցնելու ժամանակն հասած է: Երեք տարի առաջ, մինչ մի և նոյն Սիմօն պէյ Գարն, ժողովոյ ատենակալն էր, Ազգ. ժողովն որոշեց, որ զաւազակներու զինուորական տուրքին վրայ յաւելում մը լինի և այդ յաւելումը վճարուի Երուսաղէմայ պարտքը: Այդ որոշումը դործարկուեցաւ. երեք տարուայ մէջ գաւազակը վճարեցին չորս հարիւր հազար բարբէկէն աւելի դուրս մը Երուսաղէմի պարտուց համար: Պարքը դարձեալ մնաց պարտք. կառավարութիւնն այդ ստակները չը յանձնեց Պատրիարքարանին, այս է խնդիրն: Բայց երեք տարին լրացաւ, ան ժամանակն հասած է, որ

պահանջուի այդ տուրքի շնորհով:—Բայց կառավարութեան համար ամենէն արդէ տուրքն այս է, որ անգամ մը հաստատուի է:

Պ. Գ. Բագրատէ սկսած է աշխատակցել «Արեւիկ»-ը: «Արեւիկ» այսօր կը հրատարակէ պ. Բագրատէի առաջին յօդուածն «Հայկական հնարամտութիւն» վերնագրով:

Հայկակ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՌՈՐԻ

—Արտասահմանեան հայոց մի լրագրին վանից գրում են, որ Միլբայէլ Նաթանեան, որ վանի եղևնապետ դատաստանի վճարող է Բ. Կրան հրամանով 1886 թ.ին աքսորված էր Գոնիա, իբր ապստամբական դաւադիր, այնտեղ, աքսորի տաճարանների ծանրութեան տակ վախճանվել է 18 տարեկան հասակում: Նա վանի կենտրոնական վարժարանի աշակերտներիցն էր, և պատկանում էր այնտեղի յայտնի և հարուստ մի ընտանիքին, որի այժմեան գլխաւոր անդամը, այն է կարապետ Նաթանեան հենց այժմ բանտարկված է վանում, իբր քաղաքական յանցաւոր:

—Բերլինից գրում են, որ Յրիզրիի հիւանդութիւնը այժմ աւելի թեթեւացել է, կայսրը միտադիր է տեղափոխվել Պոտոցում:

—Կորուզեան պրինցի մայրը, իշխանուհի կէմլեաթիւն, ինչպէս հեռագրում են փարիզից, շուտով պէտք է զայ այնտեղ, իսկ այնտեղից պէտք է ուղևորվի Լոնդոն:

—Անդրկական թագուհի վիկտորիա այս օրերս սպասվում է Հռոմում:

—Բելգրադից գրում են, որ վերջին ընտրութիւններն ժամանակ արմատականները աջողութիւն չունեցան:

—Պոլսից գրում են, որ այս օրերս այնտեղ տեղի ունեցան մի քանի ընդհարումներ ոստիկանութեան և ժողովրդի մէջ. դրա պատճառը այն էր, որ կառավարութիւնը թող չէր տալիս Օբլիէին ճառ խօսելու հրապարակական ժողովում:

—Լոնդոնի լրագրիներին գրում են վիէնայից, որ բոլմիական թագաւորի և բարձուն Շէնֆելդի վիէնայում գտնվելը կապ ունի պատերազմական այն նախագծերի հետ, որոնք ընդունում են ատաղիական մայրաքաղաքի մէջ վերջին օրերում:

—Փարիզից գրում են, որ վիլսոնի դործը ընդունող դատարանը, որը ինչպէս արդէն յայտնի է, անպատիւ թողնել նրան, խիստ յանդիմանութիւն

կարգաց թէ վիլսոնին և թէ նրա ընկերակիցներին, չքանչաններով առևտուր անելու համար:

—Արեւիկէի մէջ կարգում ենք. «Տրապիզոնի առաջնորդ Արուստանեանց Գարեգին եպիսկոպոս մայրաքաղաքս եկաւ և պատրիարքարան կրթութեամբ տեսակցեցաւ ս. պատրիարք հօր հետ Գարեգին եպիսկոպոս վարչութեան որոշմամբ մայրաքաղաքս եկած է, որպէս զի բերանացի տեղեկութիւններ հարողքէ է Մշոյ վիճակի վրայ և բանակցի վիճակին և ս. կարապետի վանուց միացեալ առաջնորդ-վանահայրութեան խնդրոյն վերայ»:

ՄՇԱԿԻ ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԱԿԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՑ

ՊԵՏԵՐՔՈՒԳ, 21 մարտի: Մի քանի օր է արդէն, որ ոսկու շրջանառութեան վերաբերեալ նիստերը շարունակվում են մի քանիսը ֆինանսների մինիստրի նախագահութեամբ, իսկ միասնաբար նրա օգնականների նախագահութեամբ, մասնակցութեամբ ֆինանսների մինիստրութեան բոլոր դիրեկտորների և բորաններից խորհրդակցութեան համար հրաւիրված անձինքների. Պետերբուրգի բորսայից՝ Վ. Ա. կատիլով-Րոծնով և Ա. Գ. Չէկէ, Մոսկվայի բորսայից՝ Ն. Ա. Նալդինով, կազանի— Ի. Ի. Աւագուդով, Օղէտայի—Ի. Ի. Շուց, խորհրդով—Ա. Կ. Ալեքսիևի, Ռիզայի—Ա. Փոն-Գէյման, և վարչակալ—Ի. Ա. Բիլիսով: Աքսորը բանտարկութեան փոխարինելու նախագծին համեմատ են թողնելու կայ այն անձանց, որոնք դատապարտված են աքսորվելու Սիբիրի հեռու կողմերը և որոնք չը պէտք է ենթարկվեն մարմնական պատժի,—բանտարկել 5-ից մինչև 6 տարի ժամանակով և ենթարկել դրանից յետոյ ոստիկանական հսկողութեան 6 տարով. այն անձանց, որոնք պէտք է ենթարկվեն մարմնական պատժի, տեղաւորել բանտարկեալների խմբի մէջ մի և նոյն ժամանակով և ապա ենթարկել 6 տարով ոստիկանական հսկողութեան: Սիբիրից ոչ հեռու տեղերը աքսորվելու դատապարտված՝ արտօնաւոր դատակարարին պատկանող անձինքներին բանտարկել 3-ից մինչև 5 տարի ժամանակով, իսկ ոչ արտօնաւոր դատակարարներին պատկանողներին տեղաւորել բանտարկեալների խմբի մէջ մի և նոյն ժամանակով:

ՊԵՏԵՐՔՈՒԳ, 22 մարտի: Մի քանի և այն նահանգների եկեղեցական և ծխական դպրոցները, որտեղ չեն հաստատված դեմստօնների հիմնարկութիւններ, ստացան կառավարչական նպատակ 2-ից մինչև 10 հազար բուրլի Այդ նպատակ արվելու է երեք տարի:

ԿԱԼՈՒԳԱ, 22 մարտի: Օկա գետը բացվեցաւ. ջուրը սաստիկ յարգանում է:

ՓԱՐԻՉ, 22 մարտի: Միխայիլովի կազմված Զարեհի նախագահութեամբ բայց այդ մասին պաշտօնապէս յայտարարել յետաձգված է այն տարածախոսութիւնների պատճառով, որոնք տեղի ունեցան մինիստրական հենց առաջին խորհրդում՝ արմատական և պատեհական կուսակցութեան անդամների մէջ՝ քաղաքական պրոպագանդայի վերաբերութեամբ: Նմանաբար են, որ մինիստրութիւնը վերջնականապէս կը կազմակերպվի բացառապէս արմատականներից:

ԲՈՒԻՍԼՈՒՍ, 22 մարտի: Բրատսկո հրաժարական տուեց: Թագաւորը Գիկայի հրաժարվելու պատճառով նոր մինիստրութիւն կազմելը յանձնեց Բոլշեպիլն, որը անդամ է նոր-բոլշեպական կուսակցութեան: Նոր մինիստրութեան հոգին, այնուամենայնիւ, կը լինի կարպ, որը նշանակվում է ներքին գործերի մինիստր: Կուսակցութիւնների փոխադարձ յարաբերութիւնները դեռ լարված են. մտքերի յուզումները շարունակվում է: Թուսաց դեսպանութեան բնակարանում հրդեհ պատահեց: Բնակարանի ներսը բոլորովին այրվեցաւ, բայց չի ունեցել, դիւանատունը և արխիվը անվնաս մնացին:

ԲԵՂՊՈՒՊ, 22 մարտի: Թագաւորը ընդունելով ամբողջ սկուպչինային, մի երկար ճառ ասեց, որով խորհուրդ տուեց արմատական կուսակցութեանը, որը մեծամասնութիւն է կազմում սկուպչինայի մէջ, գործել հանդուստացուցիչ և չափաւոր կերպով դրա հետ միասին նա յայտնեց, որ առաջադիմականները և ազատամտիները ևս ծառայութիւն են ցոյց տուել հայրենիքին: Մասնաւոր համակրանքով խօսեց թագաւորը առաջադիմականների մասին և հանկարծեց, որ եռանդով կը դիմադրի արմատականների այն հոսանքին, որը ինքը վտանգաւոր է համարում պետութեան համար:

ՄԱՍՍՈՎԱ, 22 մարտի: Նեղուր յայտնեց, որ չէ կարող համաձայնիլ իտալացիների կողմից խաղաղութեան համար առաջարկած պայմանների հետ, որի պատճառով և շուտապիւթ համաձայնութեան հաւանականութիւնը թրոսեցաւ:

տեղական ուսուց մասուրը չէ կարող անտես առնել տեղական լեզուներով հրատարակվող լրագրիները բովանդակութիւնը, տեղական լեզուներով լոյս տեսնող դրուածները, վէպերը և այլն: Եւ յիշեալ լրագիրը յայտնում է թէ այսուհետեւ պէտք է հետեւ տեղական մամուլին և զրականութեանը և պէտք է ծանօթացնէ իր ընթերցողներին տեղական լեզուներով հրատարակվող փոքր ի շատ նշանաւոր գրուածներին հետ:

Լաւ է ուշ, քան թէ երբէք, ասում է առածը: Մինչև այժմ տեղական ուսուց մամուլը չէր ծանօթացնում իր ընթերցողներին հայերէն կամ վրացերէն լեզուով հրատարակվող լրագրիները կամ ամսագիրները ընդհանուր ուղղութեան հետ, չէր ծանօթացնում այդ պարբերական հրատարակութիւնների մէջ տպված ինքնուրոյն վէպերի, բանասիրականների հետ, կամ առաջնորդող յօդուածներում յարուցող տեղական հարցերի հետ, այլ ուսու հասարակութիւնը տեղական մտաւոր շարժման հետ ծանօթացնելու համար բնակավանանում էր տարիներ ընթացքում միայն հետեւաշնորհների նման կտորներ տեղական մամուլից շարունակ արտատպելով:

«Մշակ» լրագիրը հարողում է թէ այս օրերս մեռաւ Շամարում 99 տարեկան մի մարդ:

«Արձագանք» շաբաթաթերթը հարողում է որ երկու օր առաջ քաղաքական մի արհեստաւոր փորձելով իր հրացանը, անզիտութեամբ սպանում է փողոցում անցողներից մինին:

Եւ աւելի ոչինչ: Դա էր նշանակում հետեւել տեղական մամուլին և ծանօթացնել նրա ուղղութեան հետ ուսու ընթերցող հասարակութիւնը:

Ինչ նոր բան կայ մայրաքաղաքի ուսու գրականութեան մէջ:

Սիմոնտը գրուածք, որ այժմ Ֆոքոր է անում մայրաքաղաքի հասարակութեան մէջ, դա

գիտական, քրեական իրաւունքի մասնագէտ, պ. Սերգէեյեւիչ գիրքն է «Պատիժը Ռուսաստանում XVII դարում» վերնագրով:

Տասն և եօթերորդ դարում, ինչպէս պատմում է մեզ պ. Սերգէեյեւիչ, մարդկերանց պատժում էին այսպէս. եթէ մէկը ձեռք էր բարձրացրել իր նմանի վրա ու նրան սպանել,—պատժուի ձեռքն էին կտրում. եթէ մէկը լեզուով շարժուել էր,—այդ լեզուն կտրում էին. եթէ մէկը խմացել էր մի յանցանքի կամ դատարկութեան մասին, բայց նրա մասին չէր յայտնել,—նրա ականջներն էին կտրում, և այլն:

Պ. Սերգէեյեւիչի իր ուսումնական գրքում սաստիկ հաւանում է այդ պատիժները, որոնք մինչև այժմս էլ, ինչպէս յայտնի է, գործադրվում են Պարսկաստանում և Չինաստանում:

Բացի սրանից պ. Սերգէեյեւիչի շատ խելացի է դնում, որ այն դէպքում երբ կառավարութիւնը յանցաւորին չէ գտնում, նա պատժէր յանցաւորի մերձակներին և այն շրջանը, որի մէջ ապրում էր յանցաւորը: Այդ տեսակ պատիժները, ինչպէս յայտնի է, կատարվում են Չինաստանում:

Նորից ևս Չինաստանում մի ուսումնական գրքից մի կծու գիրք կօմֆոնիուսի կրօնի գէմ, որ ինչպէս յայտնի է տիրող կրօն է Չինաստանում: Այդ յանդուգն գրքի համար կառավարութիւնը պատժեց ոչ թէ միայն իրան հեղինակին, բայց և զլիստեղ տուեց նրա հօրը, մօրը, նրա կնոջը, նրա զաւակներին և թոռներին:

Հրաշալի արդարութիւն. մեղաւորի համար պատժել և անմեղներին:

Ինչ կասէր պ. Սերգէեյեւիչի եթէ նրա անձուների գրքի համար պատժին ոչ թէ միայն իրան, բայց և իր հօրն ու մօրը, կնոջը, և զաւակներին... Կամ ինչ կասէր պ. Սերգէեյեւիչի եթէ նա, դիրեկտոր ունենար մի եղբայր, որ լինելով բանկի իրենկտոր կողոպտէր ամբողջ բանկը և փախչէր

արտասահման, իսկ կառավարութիւնը, անկարող լինելով յանցաւորին ձերբակալել, ձերբակալէր նրա փոխարէն միւս եղբորը, իրան Սերգէեյեւիչուհու, որ թէև յանցաւոր է անձուհի գրքեր գրելու մէջ, բայց ամենին յանցաւոր չէ բանկի կասսան կողոպտելու մէջ,— և փախած յանցաւորի փոխարէն իրան Սերգէեյեւիչուն պատժէր, զրկելով նրան բոլոր իրաւունքներից ու աքսորելով նրան Սիբիր:

Ուղիղ են ասել թէ մեր դարում ինչ կամենաք աքսորելը անսովոր է ինչ հնարեցէք, միշտ կը գտնվեն մարդիկ, որոնք կը համակրեն այդ անսովորութեան:

Բայց, ինքն ուսումնական Սերգէեյեւիչի, ի հարկէ, երբեք չի խոստովանվի թէ իր թէօրիան մի հրէշաւոր աքսորել է, մինչև որ իր անձի վրա չը գործադրվի նոյն թէօրիան:

Այն ուղիղ են ասել, թէ մեր դարը ամեն տեսակ արտադրների դար է: Սերգէեյեւիչը յայտնած արտադրի պէս մի միտք յայտնեցէք թէ յանցաւորի տեղ կարելի է անմեղների պատժել— և կը գտնվեն համակրողներ. «Վերջապահ» անօրէնի յայտնած յիմարութեան պէս մի միտք յայտնեցէք թէ փոստ կապերաներից և կեղտոտ հնոտիներից շաքար կարելի է չինել— և կը գտնվեն մարդիկ, որոնք կը հաւատան այդ յիմարութեան:

Պատմում են հետեւեալ անեկտորը, որ հաստատում է իմ ասածը, թէ ինչ ուզում էք յիմարութիւն յայտնեցէք, միշտ կը գտնվեն մարդիկ, որոնք կատարելապէս կը հաւատան այդ յիմարութեանը:

Ամերիկացի մի խմբագիր վիճում էր իր մի բարեկամ փաստաբանի հետ:

Առաջինը հաստատում էր թէ մարդկութեան մէջ միշտ կը գտնվի անհատների բաւական մեծ կօնտինգենտ, որոնք հաւատ կընծայեն ամեն տեսակ արտադրին, կամ ամեն տեսակ հրէշաւոր յի-

մարութեան: Փաստաբանը հակառակն էր պնդում, ապացուցանելով որ կան յիմարութիւններ, որոնց ոչ ոք երբէք չի հաւատայ:

Խմբագիրն ու ազգակառը գրող եկան:

Անցան մի քանի տարիներ. ազգակառը հարստացաւ, կարեւորատեղ դարձաւ և սկսեց զիջաւանտեութեամբ պարագայ:

Յանկարծ, մի օր նա կարդում է հետեւեալ յայտարարութիւնը լրագրիներում:

«Շղթայում է Նիւ-Իորկում, այս ինչ տեղ, ձեռքն փոխի: Ֆոնտը 1 զուրով: Այդ փոշու մի փոքրիկ զոլով լուծելով ջրի բաժակի մէջ և այդ բաժակը անելով լճակի կամ գետի մէջ՝ քանի մի օրից յետոյ լճակի կամ գետի ջրերում կը գոյանան հազարաւոր ձկներ»:

Սեր ազգակառ-կարեւորատեղը անմիջապէս դրնում է մի դուրս փոստի ծրարի մէջ և պատուիրում է իր համար այդ ձկան փոշին:

Եւ անա նա ստանում է հետեւեալ նամակը:

«Յարգելի բարեկամ, ես գրազս տարայ: Ձը կայ աշխարհիս երեսին յիմարութիւն, որին մարդիկ չը հաւատային: Յայտարարութիւն տպողը ես էի, և նրա լոյս տեսնելուց յետոյ ես արդէն 2000 յիմարներից նամակներ ստացայ, որոնք պատուիրում են ինձ ձկան փոշին իսկ դու, բարեկամ, երկու հազար մէկերով յիմարն ես»:

Նամակը ասորագրված էր այն խմբագրի անունով, որ մի քանի տարի առաջ լրատեսն փաստաբանի հետ դատ էր բռնել, թէ՛ չէր կայ աշխարհիս երեսին յիմարութիւն, որին մարդկանց մի յայտնի թիւը չը հաւատար»:

Եւ մարկանց խելքութիւնը պաշտպանող փաստաբանը, ինքն անզիտակաբար յիմարների շարքն ընկաւ:

ՓԱՐՏԻՉ, 23 մարտի Պատգամաւորների ժողովի նիստում կարգադրեցաւ մինիստրական յայտարարութիւնը: Կոր մինիստրութիւնը զինում է բոլոր հանրապետականներին և խնդրում է պաշտպանել իրան. մինիստրութիւնը թէֆորմների կողմն է, որոնք պէտք է լուրջ ընտելան ենթարկվին և խնդրում է պատգամաւորների ժողովից հաւատ ընծայել կառավարութեանը սահմանադրութեան վերաբնութեան հարցում: Յայտարարութեան մէջ նշոյալէս այն միտքն է յայտնված, որ կառավարութիւնը ձգտում է խաղաղութիւնը պահպանել:

Բեռլին, 23 մարտի. «Melitaer Wochenblatt»-ում տպված է կայսերական կարինէտի հրովարտակը: Այդ հրովարտակում կայսրը խոստանում է անխնայ կերպով հող տանել զօրքի մասին և հետեակ զօրքի համար իրագործել նոր կազմակերպութիւն, որը կը նպաստէ այն կատարելագործութիւններին, որոնք կատարված են հրազենների վերաբերութեամբ:

ԲՈՒԽԱՐԷՍ, 23 մարտի: Կոր մինիստրութիւնը կազմակերպված է: Մինիստրաւորական և ներքին գործերի մինիստր նշանակված է Բոլէտտի, արտաքին գործերի մինիստր նշանակված է Կարպ, պատերազմական մինիստր—Բարոցցի: Ֆլէվի և Ֆլիւպէսի կայսրաւորված պատգամաւորները ազատված են:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 23 մարտի: «С. Петерб. Вѣд.» լրագիրը լսել է, որ ճանապարհների հազարակցութեան մինիստրութեան սակագնային բաժանմունքը ապրիլից կը հսկէ, որպէս զի բոլոր երկաթուղիներով բեռները ուղարկվին ամենակարճ ճանապարհով և բեռները ուղարկելու համար այնպիսի վճար կը վերցնէ, որը կը համապատասխանէ մրցող ուղղութիւններից իւրաքանչիւրի երկարութեանը: Ընդհանուր կանոն պէտք է լինի, որ բեռների տեղափոխութիւնը ամենակարճ ճանապարհով պէտք է կատարվի:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ

Մարտի 22-ին

Լոնդոնի վրա 10 ֆունտ արծէ.	119	60	4
Համբուրգի վրա 100 մարկ —	58	50	2
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ —	46	90	0
Ուկի — արծէ —	9	45	0
Մարսայի կուպոններ —	187	75	0
Արծաթ —	1	41	0

Բորսային դիսկոնտներ — . 6 1/4	և 7 1/4	0/0	>
Պետակ. բանկ. 5 0/0 տոմս 1-ին շրջանի	99	>	62
— — — — — 2-րդ —	97	>	62
— — — — — 3-րդ —	97	>	50
— — — — — 4-րդ —	97	>	75
— — — — — 5-րդ —	97	>	50
— — — — — 6-րդ —	—	>	—
Կոր 4 0/0 փոխառութիւն	83	>	12
Արեւելեան 5 0/0 փոխառութ. 1-ին շրջ.	99	>	—
— — — — — 2-րդ —	98	>	75
— — — — — 3-րդ —	98	>	62
Կերքին 5 0/0 առաջին փոխառութ.	270	>	—
— — — — — երկրորդ —	247	>	50
5 1/2 0/0 ընտան	102	>	25
Ոսկեայ ընտան	198	>	50
Եօթներորդ կոնսոլիդաց. փոխառութիւն	171	>	50
Կոր երկաթուղային ընտան	98	>	—
5 0/0 զբաղակցութիւն թղթեր կալուած. փոխ. կրեդ. ընկ.	170	>	—
Գրաւ. թղ. Ազնւ. բանկի	97	>	75
5 1/2 0/0 զբաղակցութիւն թղթեր խորհրդի կալուած. բանկի.	99	>	25
6 0/0 զբաղակց. թղ. Խարկովի կալ. բան.	101	>	25
— — — — — Պոլտավայի —	101	>	—
— — — — — Պետ. Տուրակ. —	101	>	—
— — — — — Կիւմի —	101	>	25
— — — — — Մոսկովայի —	102	>	—
— — — — — Բեսարաբ. Տար. —	102	>	—
— — — — — Կիւ. Սամար. —	101	>	12
— — — — — Վիլնայի —	101	>	25
— — — — — Թիֆլիսի — 27 և 43 տ. —	—	>	—
— — — — — Քոնսթանդնուպոլի — 18 և 43 տ. —	—	>	—
Վ. օրմակո-Կամիլի բանկի ակցիաները 738	>	—	—
Ռուսաց երկաթուղիների գլխաւ. ընկ.	273	>	50
Ռիբնակ-Վ. օրգովի ընկ.	91	>	25
Ս. Պետերբուրգի բաղադրային օրվ. գազիներ.	95	>	—
Մոսկովայի բաղադ. օրվ. գազիներ	94	>	75
Օդէսայի — — — — —	94	>	25
Թիֆլիսի բաղադ. կրեդ. ընկ. օրվ.	—	>	—
Ս. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնը բաւական ամուր է:	—	>	—

Խմբագիր-հրատարակող ԳԻՒԳՈՐ ԱՐՄԻՆԻ

ԿԵՐՈՍԻՆԻ ՊԱՀԵՍ ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

ԴԷՊՈ ԼԱՄՊԱՆԵՐԻ ՊԱՍՏԱՌՆԵՐԻ ԵՒ ՄԷԲԷԼԻ

Ե. Ա. ԾԱՏՈՒՐԵԱՆՅԻ

զանվում է Վօկզլի մօտ, Կասպեան-Սև-ծովի նաւթարդինազործական ընկերութեան պահեստում, նախկին Կարովիցովի

ԿԵՐՈՍԻՆԻ ԵՒ ՄԱՋՈՒՏԻ ՎԱՃԱՌՈՒՄԸ ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

1—25 (4)

ԱՅՍՕՐՎԱՅ ԿՈՆՏԷՐՏԸ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՆՊԱՏԱԿՈՎ

յետաձգվում է և լինելու է ՎԱՂԸ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐ: Մանրամասները աֆիշաներում:

1—1

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Ս Ա Ի

և վաճառվում է բոլոր գրավաճառանոցներում:

Է Լ Ի Ջ Ա Յ Ի Վ Ի Շ Տ Ը

(Վ Է Պ Ի Կ)

Թարգմանութիւն

Բ Ա Ր Ս Ե Գ Բ Ա Մ Ա Լ Ե Ա Ն Ի

գինն է 20 կօպէկ:

1—4

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

COMPAGNIE DES MESSAGERIES MARITIMES

PAQUEBOTS-POSTE FRANÇAIS.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԻԱԳՆԱՅՈՒԹԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

Կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ Ուրբաթ, 25 մարտի (6 ապրիլի) ԲԱԹՈՒՄԻՑ զուրա կը գնայ շոգեխաւ **LE TIGRE** (ԼԸ ՏԻԳՐ) նաւապետ **FABRE** (ՖԱԲՐ) մտնելով Կ. Պօլիս, Ջիբուտի և Սիրա: Ազնեաները՝ ԲԱԹՈՒՄԻՄ պ. Գ. ԷՍՍԷՆՅԷՐ, իսկ ԹԻՖԼԻՍԻՄ ԳԷՈՐԳ ԷՆՋՈՒՐԵԱՆ ԷՆՋՈՒՐԵԱՆՑ:

2—2

ЗУБНЫЯ СРЕДСТВА А. ШТЕХЕРЬ

ПОДОЛЬСКІЯ ЗУБНЫЯ КАПЛИ
КОРОБКА 50 и 80 К.

ГИГИЕНИЧЕСКІЙ КОКАИНОВЫЙ ЗУБНОЙ ЭЛИКСИРЪ
БОЛЬШОЕ ФЛАКОНЪ 80 К.

ГИГИЕНИЧЕСКІЙ ЗУБН. ПОРОШОКЪ
КОРОБКА 30 К.

СКЛАДЪ ВО ВСЕЛЪХЪ АПТЕКАХЪ И АПТЕК. МАГАЗ.

ՊՐՕՎԻԶՈՐ Ա. ՇՏԷԻԼԵՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

ԱՍԱՄԵՐԻ ՑԱԻԻ ԵՒ ՓԶԱՆԱԼՈՒ ԴԷՄ

ՊՐՕՎԻԶԱՆ ԱՍԱՄԵՐԱԳԵՂ ԿԱԹԻԼԵՐ 80 ԿՈՊ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈԿԱԻՆՆԵԱՆ ԱՍԱՄԵՐԱԹԻՆ ԷԼԻԿ՝ ՍԻՐ 80 ԿՈՊ.

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԱՍԱՄԵՐԱԹԻՆ ՓՈՇԵ 30 ԿՈՊ.

ԳԼԽԱԻՈՐ ՊԱՀԵՍ. ԹԻՖԼԻՍԻՄ՝ Կովկասեան ղեղավաճառատան, և պ. պ. Նահապետեանցի, Մակկէրի, Սէնչիկօվսկու և Ազմուրովի ղեղատներում: ԲԱԳՈՒԻ մէջ՝ Բէկկէրի մօտ, ԳՈՒԹԱՑԻՍՈՒՄ՝ Կօկօչեվի մօտ, ԱՍԱՎՐՈՊՈԼՈՒՄ Բրոսնոցկու մօտ և ԵԿԱՏԵՐԻՆՕԳՐԱՐՈՒՄ:

(Է.)

Հ Ա Ջ Ո Ւ Ե Կ Ջ Ի Ռ

Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ի Ա Ռ Ե Ի Տ Ր Ա Կ Ա Ն Բ Ա Ն Կ Ա Յ Ի

ց 1-ն Մարտի 1888

Պ Ա Հ Ա Ն Ջ Ք	Թիֆլիսում	Բաղուայ բաժն.	Ընդամենը	Պ Ա Ր Տ Ք	Թիֆլիսում	Բաղուայ բաժն.	Ընդամենը
1. Կրամարկ (առ. ձեռն թղթադրամ)	109,998—35	40,883—12	150,881—47	1. Հիմնական դրամադրու.	1,000,000 —	—	1,000,000 —
2. Ընթացիկ հաշիւ Պետական Բանկ. բաժնում.	5,174—88	199,226 85	204,401—73	2. Պահեստի դրամադրու.	148,563—31	—	148,563—31
3. Աւանդ Մոսկովայի զեղջևան բանկայում.	—	—	—	3. Արդիւնք 1885 թ. ի պահեստ.	129,491—17	—	129,491—17
4. Ձեղջուան (Disconto) մուրհակաց երկու ստորագրութեամբ.	2,251,824—77	641,590—91	2,893,415—68	4. Կրամական աւանդներ՝	—	—	—
5. Ձեղջուան տոկոսաբեր թղթերի, կարծնների և այլն.	9,006—08	3,057—89	12,063—97	ա) Պայմանաժամով	1,698,668 —	136,869 —	1,835,537 —
6. Փոխառութիւնը դրամականով՝	—	—	—	բ) Գրահանջ.	222,714 —	23,545 —	246,259 —
ա) Պետութիւնից ապահ. տոկոսաբ. թղթերի.	815,452—58	163,508 —	978,960—58	գ) Ընթացիկ հաշուով հասարակ.	719,418—99	387,976—43	1,107,395—42
բ) ապրանքների	209,019 —	17,620 —	226,639 —	դ) — — — — — պայմանաւոր.	—	132,058—50	132,058—50
գ) ապրանքների	—	23,367 —	23,367 —	5. Մասնաւոր ընթացիկ հաշիւ պետական բանկայի Թիֆլիսի բաժնում, ապահոված մուրհակներով և տոկոսաբեր թղթերով և փոխառուան զեղջևան մուրհակներով.	218,283—33	—	218,283—33
դ) Ոսկու և արծաթի	—	10,500 —	10,500 —	6. Թղթակիրներ՝	—	—	—
7. Բանկայի պատկանեալ տոկոսաբեր թղթեր.	317,067—48	7,909—48	324,976—96	ա) Նոցա հաշիւը (Loro)	642,436—73	—	642,437—73
8. Ոսկի և արտասահմանի փոխանակադրեր.	11,818—11	—	11,818—11	բ) Բանկայի հաշիւը (Nostro)	1,612,550—85	—	1,612,550—85
9. Թղթակիրներ՝	—	—	—	գ) Կրամական վարչութ. հաշիւը բաժնի հետ.	—	955,040—47	955,040—47
ա) Նոցա հաշիւը (Loro)	829,411—30	—	829,411—30	8. Բանկայի բաժնետոմսերու անվճար կտրօնների բաշիւը 1882, 1883, 1884 և 1886 թ.	921—40	—	921—40
բ) Բանկայի հաշիւը (Nostro)	1,350,567—36	—	1,350,567—36	9. Չը վճարուած տոկոսներ, աւանդներու, ընթացիկ հաշիւներու և այլ գործողութեանց.	46,052—63	5,163—83	51,216—46
10. Բաժնի հաշիւը կենտրոն. վարչութեան հետ. կենտրոն. վարչութեան հաշիւը բաժնի հետ.	933,103—07	—	933,103—07	10. Ստացուած տոկոսներ և յանձնարարականներ.	66,859—67	26,094—25	92,953—92
11. Բողջրուած մուրհակներ *)	375,813 —	592,925—83	592,925—83	11. Փոխանցիկ դրամներ.	59,206—03	15,170—78	74,376—81
12. Պայմանաժամ անցուցուած փոխառութիւններ.	15,845 —	—	16,765 —	12. Արդիւնք 1887 թ.	92,393—97	25,834—27	118,228—24
13. Ընթացիկ ծախսեր.	9,280—79	2,821—23	12,102—02				
14. Կահկարասիք և սկզբնական ծախսեր.	3,461—50	3,009—77	6,471—28				
15. Յետ ստացուելիք ծախսեր.	12,698—03	412—45	13,110—48				
Բ. Ա.	7,259,541—31	1,707,752—53	8,967,293—84	Բ. Ա.	7,259,541—31	1,707,752—53	8,967,293—84

*) Բողջրուած մուրհակներից վեամները, որոնք կարող են տեղի ունենալ, ծածկելու համար յատկացրած է աւանձին գումար. 129,491 Ր. 17 Կ.